

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

2023
1-son

ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal

ISSN 2181-8274

*Ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal.
1996-yilda tashkil etilgan.*

Tahrir hay'ati raisi:

Sh.U.Yakubov

Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlari va ilg'or
texnologiyalarni tatbiq etish markazi direktori

Tahrir hay'ati raisi o'rinbosari:

M.X.Esanov

Bosh muharrir:

A.T.Eshmurodov

Bosh muharrir o'rinbosari:

A.A.Sabriyev

Tahrir hay'ati a'zolari:

L.R.Zaripov

A.A.Dadasheva

Sh.A.Rasulov

M.M.Inagamova

S.Q.Maxsumova

S.S.Samandarova

M.Q.Sultonov

S.S.G'oziyev

O.N.Toshpulatov

Jamoatchilik kengashi a'zolari:

Q.X.Abduraxmanov

Sh.T.Qudratxo'ja

G.Sh.Rixsiyeva

Sh.S.Sirojiddinov

R.I.Xolmurodov

A.I.Toshpulatov

N.M.Jabborov

M.A.Raxmatullaev

T.Z.Teshabayev

Dizaynerlar:

M.Yo'ldashev

Sh.B.Sobirov

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

Шухрат Якубов.

Профессор-ўқитувчиларни ишга қабул қилиш: миллий амалиёт ва хорижий тажриба.....6

Музаффар Эсанов.

Олий таълим тизимида кредит-модуль тизимининг аҳамияти..... 10

Buzaynab Qurbonova.

Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishning zamonaviy shakllari pedagogik muammo sifatida.....13

Шомурод Мустафаев.

Олий таълим муассасалари бадий тўғарақларида артпедагогик жараённи амалга ошириш тамойиллари.....16

Азиза Мухсиева.

Умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчиларида ижтимоий компетенцияларни ривожлантириш долзарб педагогик муаммо сифатида.....20

Лочин Зарипов.

Кредит-модуль тизими асосида бўлажак технология ўқитувчиларнинг касбий тайёргарлиги аҳамияти.....23

Ёрқинжон Иброҳимов.

Ўзбекистон Республикасида молиявий ҳосилавий инструментлар бозорини жорий қилишнинг аҳамияти ва унинг иқтисодийга ижобий таъсири.....28

Shaxlo Abubakirova.

Ijtimoiy faol o'qituvchi shaxsini shakllantirish va rivojlantirishga qo'yiladigan talablar.....31

Sanjar Mamatkulov.

Endaument – oliy ta'lim muassasalari rivojlanishining muhim mexanizmi.....34

Refide Ablyakimova.

O'zbekistonda davlat va jamiyat boshqaruvida xotin-qizlar rolini oshirishning o'ziga xos xususiyatlari.....37

Анвар Вахобов.

Харбий педагогларнинг ҳарбий-касбий компетенцияларини ривожлантиришда инновацион педагогик технологиялардан фойдаланиш.....41

Ro'yob Xolliyeva.

Boshlang'ich sinflarda bolalarni ijodiy fikrlashga o'rgatish.....46

Muassislar:

*O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi,
Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlari va ilg'or texnologiyalarni tatbiq etish markazi*

Manzil: 100095, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Shifo nur ko'chasi, 75-uy

Telefon: (71) 207-03-41

e-mail: rmxat@edu.uz

Jurnal O'zbekiston Matbuot va axborot agentligidan 2014-yil 26-dekabrda 0506 raqami bilan ro'yxatdan o'tgan.

Jurnal har ikki oyda o'zbek, rus va ingliz tillarida elektron shaklda chop etiladi.

“Ta'lim, fan va innovatsiya”
jurnali O'zbekiston Respublikasi
Oliy attestatsiya komissiyasi
Rayosatining 2015-yil 18-noyabrda
218/5-sonli qarori bilan 13.00.00 –
PEDAGOGIKA FANLARI bo'yicha,
2018-yil 28-noyabrda 247/6-sonli
qarori bilan 23.00.00 – SIYOSIY
FANLAR bo'yicha doktorlik
dissertatsiyalari asosiy ilmiy
natijalarini chop etish tavsiya etilgan
ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ta'lim, fan va innovatsiya”
jurnalidan ko'chirib bosish faqat
tahririyatning roziligi bilan amalga
oshiriladi. Maqolada keltirilgan
faktlarning to'g'riligi uchun muallif
mas'uldir. Tahririyat fikri mualliflar
fikriga mos kelmasligi mumkin.

Jurnalning to'liq matnini esijournal.uz rasmiy saytidan yuklab olishingiz mumkin.

*Maqola va murojaatlaringizni
[@esijournalbot](https://t.me/esijournalbot) telegram botiga yuboring.*

Gulbaxor Ismoilova, Mohichexra Muxammedova.

Ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishda ekologik madaniyatning ahamiyati.....49

Barno Karimova.

Kreativ pedagogika fanini o'qitishda ta'lim islohotlariga mos kreativ pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....52

Абдумалик Акрамов.

Ўқувчи ёшларда креатив фикрлашни ривожлантириш.....55

Malika Umarova.

Innovatsion ta'lim muhitini tashkil etishning neyropedagogik jihatlari.....59

Yashin Elboboyev.

Yoshlarni ma'naviy-axloqiy va jismonan sog'lom etib tarbiyalashda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar.....62

Мухайё Байбаева.

Раҳбар аёлларнинг таълим муассасаларида ўқув жараёни самарадорлигини оширишдаги роли.....65

Norposhsha Voxidova, Mohira Abdulxayeva.

Tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalar.....69

Dildora Shodiyeva.

Sanoat mikrobiologiyasining biotexnologiyadagi ahamiyati.....73

Гулсанам Ибрагимова.

Таълим тизимини модернизациялашнинг ташкилий методик асослари.....76

Dilbarxan Sharipova.

Bibliografiya darslarida innovatsion ochiq darslarni tashkil etish.....79

Barno Karimova.

Ta'lim jarayoniga pedagogik kreativlikni joriy etishning o'rni.....84

Shuxrat Gadaymuratov.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini texnologik jarayonlar asosida tayyorlashning shart-sharoitlari.....87

Dilfuza Nurmanova.

Sinf rahbarining o'quvchilar jamoasi bilan ishlash ko'nikmalarini takomillashtirish.....89

Тўлқин Маматалиев.

Масофавий таълимнинг талабалар билимини назорат қилиш компонентида академик ҳалолликнинг ўрни.....93

Maxbuba Raximqulova.

Milliy dasturni amalga oshirishda ta'limning pedagogik tadqiqotlar bilan integratsiyasi.....96

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Конституциявий ҳуқуқ; Дарслик / Х.Т.Одилқориев, Ў.Х.Муҳамедов, Б.А.Саидов ва бошқа [Масъул муҳаррир: Ш.Т.Икромов]. –Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2014. – 840 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг конституцияси. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 09.02.2021 й., 03/21/671/0093-сон), <https://lex.uz/docs/20596>.
3. <https://www.aum.edu>
4. <https://western.edu>
5. academicintegrity.org
6. etico.iiep.unesco.org
7. academicintegrity.org
8. etico.iiep.unesco.org

MILLIY DASTURNI AMALGA OSHIRISHDA TA'LIMNING PEDAGOGIK TADQIQOTLAR BILAN INTEGRATSIYASI

Maxbuba Raximqulova,

Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalara o'rgatish milliy markazi
Maktabgacha, boshlang'ich va maxsus ta'lim metodikalari kafedrasida dotsenti

Annotatsiya

Ushbu maqolada kadrlarni tayyorlashda ma'naviy-tarbiyaviy imkoniyatlarini pedagogik tahlil qilish usuli orqali o'quvchilarning bilish faoliyatlari, ta'lim mazmuni, o'qitishni tashkil etish, o'qituvchi haqidagi fikrlari, g'oya, ta'limotlari, aniq tavsiyalarini izlab topish, saralash va umumlashtirishga imkon berilganligi haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Milliy dastur, pedagogik tahlil, tadqiqot, milliy pedagogika, qadriyat.

Аннотация

В данной статье посредством метода педагогического анализа духовно-воспитательных возможностей в подготовке кадров ищется познавательная деятельность студентов, содержание образования, организация обучения, мнения о педагоге, идеи, учения, конкретные рекомендации.

Ключевые слова: Национальная программа, педагогический анализ, исследование, национальная педагогика, ценность.

Annotation

In this article, through the method of pedagogical analysis of the spiritual and educational opportunities in the training of personnel, students' cognitive activities, educational content, organization of teaching, opinions about the teacher, ideas, teachings, specific recommendations are sought, it is reported that sorting and generalization is enabled.

Keywords: National program, pedagogical analysis, research, national pedagogy, value.

Xalqning boy milliy madaniy-tarixiy an'analari, urf-odatlarini hamda umumbashariy qadriyatlarga asoslangan holda, o'quvchi yoshlarni ma'naviy tarbiyalashni nazariy va amaliy jihatdan ishlab chiqish bo'yicha davlat dasturiga kiritilgan "O'quvchi yoshlarni ma'naviy tarbiyalash va unga talabalarni tayyorlash" kompleks ilmiy mavzuni tatbiq qilish natijalarini dolzarb masalalar sirasiga kiritish mumkin.

Mazkur maqsadda dastlab "Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim" yo'nalishi o'quv rejasidagi pedagogik, tabiiy-matematika fanlari bo'yicha turli davrlarda amalda bo'lgan fan dasturlari, darsliklari va qo'llanmalarning har

bir mavzusini ma'naviy-tarbiyaviy tahlil qilish tamoyili ishlab chiqilib, uni qo'llash bo'yicha tavsiyalar berilgan hamda mazkur hujjatlarning ma'naviy-tarbiyaviy imkoniyatlarini pedagogik tahlil qilish usuli ishlab chiqilib, amaliyotda qo'llanildi. Bu esa milliy pedagogikamiz taraqqiyotiga olamshumul hissa qo'shgan buyuk ajdodlarimizning shaxs kamoloti, uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar, o'quvchilarning bilish faoliyatlari, ta'lim mazmuni, o'qitishni tashkil etish, o'qituvchi (mudarrisning kasbiy tayyorgarligi va ma'naviy-axloqiy sifatleri va hokazo) haqidagi fikrlari, g'oya, ta'limotlari, aniq tavsiyalarini izlab topish,

saralash va umumlashtirishga imkon berdi [4, 96].

Ushbu tadqiqot natijalari asosida pedagogik turkum fanlar bo'yicha amaliy mashg'ulotlarda talabalarni ma'naviy mazmunga ega bo'lgan savol, o'quv topshiriqlari va pedagogik vaziyatlar ustida mustaqil ishlash uchun uslubiy qo'llanma yaratildi va ta'lim jarayoniga joriy qilindi. Pedagogika fanlarining taqqoslash usuli asosida ishlab chiqilgan ishlanmalar materiallari Movarounahrlik allomalari o'zlari yashagan davr talablariga mos ravishda ta'lim mazmuni, madrasalar uchun darsliklar yozishda ilmiylik, o'quv materialini tizimli bayon qilish, ko'rgazmalilik kabi qoidalarga amal qilish, o'qitish shakllari, o'qitish metodlari, o'qitish prinsiplari kabi didaktikaning tarkibiy qismlarini rivojlantirib borib jamiyatning buyurtmasi va ehtiyojlarini Ovrupa xalqlaridan 500-600 yil oldin ilg'ab olganliklari mazkur sohada samarali ishlab hozirgi zamon didaktika faniga juda yaqinlashib qolganliklaridan dalolat beradi. Buni Farobiy, Beruniy, Ibn Sino, Ulug'bek va boshqalar ishlab chiqqan va amalda qo'llagan ta'lim prinsiplari, ta'lim metodlarini Y.A.Kommenskiyning "Buyuk didaktika" (1637-yil) kitobida bayon qilingan ta'lim prinsiplari, metodlari bilan chog'ishtirish orqali payqash qiyin emas. Bu yerda aslida Ovruposentrik tamoyili asosida yaratilgan sovet o'qitish nazariyasi, o'zining tor doiradan chiqa olmay, buyuk ajdodlarimizning pedagogik merosini chetlab o'tgan, xaspo'shlaganini, pirovard natijada bizga kimligimizni, jahon pedagogika fani tamaddunidagi haqqoniy o'rnimizni ilmiy asosda aniqlab olishimizga, ozod va obod Vatan, farovon turmush qurishga qaratilgan sa'y-harakatlarimiz sur'atiga birmuncha qiyinchiliklar tug'dirayotganini alohida ta'kidlash joizdir. Milliy pedagogikamiz va uning tarixiga bo'lgan noxoslikni N.A.Konstantinov va boshqalar "Pedagogika tarixi" nomli o'quv darsligi (1974-yil)ni varaqlab, yana bir bor ishonch hosil qilish mumkin. Chunki ushbu darslikda hozirgi O'zbekiston (shu jumladan, O'rta Osiyo) hududida yashab, pedagogika fani taraqqiyotini ma'lum tizimga solish ishini boshlab berganliklari, uning asosiy kategoriyalari, (tarbiya, ta'lim, ma'lumot va hokazo) ni to'g'ri talqin qilganliklari, komil insonni tarbiyalash to'g'risida butun bir ta'limot yaratganliklariga qaramay, Farobiy, Beruniy, Ibn Sino, Ahmad Yugnakiy, Yusuf Xos Hojib, Mahmud Koshg'ariy, Ulug'bek va boshqalar umuman tilga olinmagan. Boz ustiga, 447 betdan iborat ushbu darslikda O'rta Osiyo xalqlari pedagogikasi tarixiga yarim sahifa joy ajratilgan, xolos. Oldinroq bo'lsa-da, ulug' mutafakkirlarimizning jahon faniga qo'shgan hissalarini chetlab o'tish yaqin o'tmishdagi tabiiy matematika darsliklarida ham odat tusiga kirib qolganligini namoyish qilishda talabalarining diqqatini jalb qilish lozim. Yuqorida bayon qilinayotganlardan ko'rinadiki, o'zida turli zamon va makonlarda mavjud bo'lgan ta'lim-tarbiyaviy yondashuvlarni jamlagan mazkur ishlanmalar bilan tanishishga, ularni chuqur o'rganishga bo'lajak o'qituvchilarni izchil

jalb qilish, ularning pedagogik tafakkurini kengaytirish barobarida uzoq o'tmishda bobokalonlarimizning ezgulikka, yaratuvchanlikka qaratilgan jasoratlari talabalarni hayratlantiradi, ularda ma'naviy ehtiyojlarni uyg'otadi. Shu bois talabalar mazkur soha bo'yicha zo'r qiziqish bilan referat, ilmiy ma'ruza, bitiruv malakaviy ishi hamda magistrlik dissertatsiyalari ustida ishlashlariga yanada e'tibor kuchaytirildi [3, 46].

Afsuski, tadqiqot jarayonida ajdodlarimizning boy pedagogik ma'naviyati bo'yicha to'plangan materiallar milliy dastur qabul qilingandan keyingi yillarda ishlab chiqilgan fan dasturi, darsliklari va qo'llanmalarida yetarli darajada o'z aksini topdi, deb bo'lmaydi.

Talabalarni ma'naviy shakllantirish bo'yicha yuqorida bajarilgan tadqiqotimizning mantiqiy davomi sifatida Movarounahrlik qomusiy allomalarning bemisil ilmiy-ijodiy kashfiyotlari bugun ham jahon ahlini hayratga solayotgan, o'zbek millati qalbida esa milliy g'ururni jo'sh urdirishga xizmat qilayotgan, umumjahon qadriyatiga aylangan milliy qadriyatimiz – bu ularning tabiiy-matematika fanlari sohasida qoldirgan milliy ma'naviy merosidir [2, 96].

Taniqli ingliz tarixchisi J.Bernal XX asrning o'rtalarida shunday deb yozgan edi: "Ovro'paning katta qismida Rim imperiyasi qulashida, alg'ov-dalg'ov bo'lib yotgan paytda musulmon dunyosi misli ko'rilmagan taraqqiyotni boshidan o'tkazgan edi. Musulmon olimlari tirik va rivojlanayotgan fanni yaratdilar. Ular Hindiston, Xitoy va Yunoniston ilmini rivojlantirib matematika, astronomiya va tibbiyotni kengaytirdilar, algebra, trigonometriya va optikaga asos soldilar. Musulmon olimlari kimyo va alkimyo sohasida yutuqlarni qo'lga kiritdilar. Ular eski nazariyalarni tubdan qayta ishladilar, unga tajribalar yakunini qo'shdi va yangi kimyo fanini yaratdi".

Shu bois talabalarni ma'naviy shakllantirish bo'yicha kafedrada bajarilayotgan tadqiqotlarimizning mantiqiy davomi sifatida "Biologiya", "Fizika", "Matematika" ta'lim yo'nalishlari bo'yicha umumkasbiy fan dasturi, darslik va qo'llanmalarda milliy ilmiy merosimizning ifodalinishini o'rganish va tahlil qilish kabi katta hajmdagi murakkab ishlar biz ishlab chiqqan tamoyillar asosida amalga oshirildi.

O'tkazilgan tahlillar shundan dalolat beradiki, mazkur ta'lim yo'nalishlari bo'yicha yaratilgan fan dasturlarida kafedra professor-o'qituvchilari ta'lim jarayonida talabalarini ma'naviy shakllantirishga daxldorligini anglatuvchi tavsiya va ko'rsatmalar bermaganligi yaqqol ko'zga tashlandi. Bu esa yangi avlod darslik, qo'llanmalar hamda ma'ruza matnlari maqomiga ega bo'lgan qo'shimcha adabiyotlarda ularning mualliflari talabalarni ma'naviy shakllantirish imkoniyatlarini boyita oladigan ta'limning tarixiylik, politexnik, nazariya bilan hayotning birligi, ilmiylik kabi prinsiplarga hamda mustaqillik yillarida fanimiz erishgan yutuqlarni ularga singdirib borish zarurligiga izchil amal

qilinmayapti. Shuningdek, talabalarni ma'naviy shakllantirishda buyuk ajdodlarimizning ijodiy faoliyati, ta'limotlari, kashfiyotlari bayon qilingan ilmiy-ommabop risolalar ta'sirining muhimligini hisobga olish lozim.

Kadrlarni tayyorlash jarayoniga yetuk olimlarni jalb qilishni jadallashtirish, darsliklarda o'tmish qomusiy olimlarimiz boshlab bergan yo'nalishlarni mustaqil O'zbekiston ilmiy-tadqiqot institutlari, oliy o'quv yurtlari laboratoriyalarida munosib davom ettirilayotganligi to'g'risidagi materiallarning zaifligidan, o'quvchi yoshlarni ma'naviy shakllantirish bo'yicha jamiyatimizning buyurtmasi va ehtiyojini ro'yobga chiqarish zarurligi professor-o'qituvchilarning kasbiy pedagogik, ma'naviy-axloqiy burchi ekanligi to'laqonli aks ettirilmayotganligidan tabiiy-ilmiy va matematika fanlari taraqqiyotining o'tmishi IX-XV asrlardagi Xorazm Ma'mun akademiyasi va Ulug'bekning Samarqand akademiyasi (Fransuz olimi, faylasufi Volter iborasi) misolida bugungi kunni va istiqbolni yorituvchi materiallarni yoshlar uchun mo'ljallangan ommaviy axborot nashrlarida, radioeshittirish va teleko'rsatuvlarda izchil targ'ibot-tashviqot qilinmayotganligidan dalolat bermoqda [1, 65].

Yuqorida ko'rsatilgan sabablarni bartaraf etish maqsadida mexanika, molekulyar fizika, optika, astronomiya, hisoblash matematikasi, biologik va kimyoviy turkum fanlarning mavzulari bo'yicha professor-o'qituvchi va talabalar qo'llashlari uchun qulay bo'lgan izchil reja tarzidagi ishlanmalarimiz bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy shakllantirishning mazmuni, shakli, metodlari ishlab chiqildi hamda mazkur fanlarning integratsiyasini amalga oshirish orqali talabalarni ma'nau boyitish yo'l-yo'riqlari namoyon qilindi. Shuningdek, ta'limni fan bilan integratsiyasini taminlash bo'yicha mexanika, molekulyar fizika, optika, astronomiya, matematika fanlari mavzulari bo'yicha ma'naviy yo'naltirilgan auditoriya va auditoriyadan tashqari mashg'ulotlar bilan bog'liq ishlanmalar, o'quv-tadqiqot va ilmiy izlanishlar mavzulari aniqlanib, ularning talabalar tomonidan bajarilishiga doir yo'l-yo'riqlar ishlab chiqildi. Shu vaqtning o'zida ta'lim jarayonining subyekt sifatida talabalarning o'quv-biluv faolligi ta'limning "Qiyoslash", "Klaster", "Kichik guruhlarda ishlash" kabi usullari hamda fan kechalari, "Allomalar kunini nishonlash" konferensiyalarini o'tkazish orqali amalga oshirildi. Ular jahon fani tamadduniga buyuk mutafakkirlarimizning daxldor ekanligini namoyish qilishga erishdilar [5, 56].

Oliy o'quv yurti talabalarini ma'naviy shakllantirish ishining samaradorligini oshirish vazifasi ochiq dinamik rivojlantiruvchi ta'lim-tarbiya tizimining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, auditoriyadan tashqari mashg'ulot va tadbirlar tizimining bu sohadagi imkoniyatini tadqiq qilishni taqozo etadi. Shuning uchun milliy istiqloq g'oyasi asosida ma'na-

viy shakllantirishga yo'naltirilgan auditoriyadan tashqari mashg'ulot va tadbirga talabalarni ma'naviy shakllantirish modeli ishlab chiqildi. Uning har bir komponenti o'rganildi va tahlil qilindi. Ular orasidan tizim hosil qiluvchi xususiyatga ega bo'lganlari – unumli mehnat, ilmiy to'garak, pedagogik va ishlab chiqarish amaliyotlari, bitiruv malakaviy ishi, ekskursiya kabilar ajratib olindi va talabalarni ma'naviy shakllantirish bo'yicha ta'lim mazmuni, maqsadi, shakl, metod va vositalari ishlab chiqildi hamda pedagogik amaliyotda bo'lajak o'qituvchilarning faol ishtirokida sinovdan o'tkazildi [6, 42].

O'tgan davr mobaynida nashr qilingan o'quv metodik, ilmiy pedagogik adabiyotlar, himoya qilingan dissertatsiyalar tahlili, o'quv tarbiya jarayonining korxonalar unumli mehnati bilan integratsiyalashuvi va bunda talabalar mehnat tarbiyasini va ma'naviyatini yuksaltirishga yo'g'rilgan izlanish natijalarini uchratmadik desak, xato bo'lmaydi. Shu bois talabalar ma'naviyatini shakllantirish tizimining muhim komponenti sifatida unumli mehnatning bu sohadagi imkoniyatlari nazariy jihatdan tahlil qilindi hamda respublikamizda shakllangan amaldagi "Bunyodkor" mehnat yoshlar ijtimoiy harakati (oldingi qurilish otryadlari) hamda kuzgi yig'im-terim davrida talaba yoshlarning qishloq xo'jalik xodimlariga yordam ko'rsatish bo'yicha qilayotgan tashabbuslari bilan bog'liq unumli mehnat misollari asosida bo'lajak mutaxassislarining unumli mehnatga doir bilim, ko'nikma va malakalari (qurilish, qishloq xo'jaligi va iqtisodiyoti, boshqarish jarayonida ish joyini tashkil etish va rejalashtirish, g'isht terish, suvash, pardozlash priyomlari, qishloq xo'jalik mahsulotini yig'ib olish muddatlari, navlarga ajratish va h.k.), irodasi, diqqati, xotirasi, individual qobiliyatlari kabi psixofiziologik sifatning rivojlanishi barobarida, ularni ma'naviy shakllantirishning mazmuni, shakl, metod va vositalari namoyon qilindi. Bu yerda talabalarning unumli mehnati mustaqil tizim sifatida tashkillashtiruvchi tizim hosil qiluvchi xususiyatiga ega ekanligini alohida ta'kidlash joiz. Chunki uning doirasida talabalarning ma'naviy qadriyatlarini namoyon qilishga qaratilgan ilmiy va o'quv-tadqiqot izlanishlar, fanlararo uyushtirilgan ekskursiyalar, kechalar, fan, san'at, texnika vakillari, korxonalar (fermer xo'jaligi) ishlab chiqarish ilg'orlari bilan uchrashuvlar, savol-javoblar va hokazoning OTM ta'lim-tarbiyasi bilan integratsiyalashuvi uchun qulay sharoit yaratiladi. Shunday qilib, olib borilgan tadqiqot natijalari kadrlar tayyorlashda ifodalangan jamiyatimizning ijtimoiy buyurtmasi va ehtiyojini qondirish va milliy ma'naviyatimizning mushtarakligi, ya'ni amaliy asosini yaratishni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga qaratilganligi bilan ahamiyatlidir va ular jamiyatimizning ma'naviy yuksalishiga munosib hissa qo'shishi muqarrardir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abu Nasr Beruniy. *Tanlangan asarlar. Qonuni Mas'udiy. 5-tom. 1-qism.* – T.: FAN, 1975. – 328 b.